

21.10.2014

Dnro 2530/2/13

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juho Martikainen

SULJETTujen VANKILOIDEN SOITONSIIRRON ESTO

1
ASIA

Vangin avustajan kantelukirjoituksen mukaan (1842/4/12) vanki oli yrittänyt soittaa avustajalleen ilmoitettuun puhelinnumeroon. Soitto oli kuitenkin toimiston käytännön mukaisesti siirtynyt ilmoitetusta numerosta niin sanottuna soitonsiirtona asianajotoimiston toiseen numeroon. Tämän vuoksi puhelu oli katkennut.

Kanteluasiassa saadun tiedon mukaan vankipuhelujärjestelmässä soitonsiirrot on estetty. Myös parhaillaan käyttöön otettavassa uudessa vankipuhelujärjestelmässä soitonsiirrot on estetty.

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen totesi, että vankeuslain 12 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa vankipuhelu voidaan keskeyttää tai evätä. Soitonsiirron estossa ei vaikuttanut olevan kysymys yksittäistapauksellisesta harkinnasta vaan järjestelmärakenteellisesta ratkaisusta, jossa järjestelmä katkaisee puhelun automaattisesti. Oikeusasiamies ei pitänyt sinällään ongelmallisena sitä, että soitonsiirron estolla estetään vankien yksityispuhelujen siirto automaattisesti ilman tapauskohtaista harkintaa. Tämä voi olla perusteltu ratkaisu sen varmistamiseksi, että vangin puhelu kohdistuu ilmoitetulle henkilölle.

Vangin yhteydenotto puhelimitse avustajaan tai viranomaiseen on kuitenkin tältä osin eri asemassa. Lähtökohtaisesti ei ole perusteita epäillä, että asianajajan tai viranomaisen numeroon otetun puhelun siirtyminen soitonsiirrolla toiseen numeroon olisi automaattisesti peruste keskeyttää puhelu.

Koska asialla näytti olevan laajempaa merkitystä, oikeusasiamies päätti ottaa asian omana aloitteenaan tutkittavaksi oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla.

- - -

3
RATKAISU

3.1
Saatu selvitys

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön lausunnossa 14.8.2013 ja lakimiehen lausunnossa 27.6.2013 todettiin, ettei uusi puhelinjärjestelmä tule mahdollistamaan soitonsiirtoja avustaja- tai viranomaispuheluissa. Lausunnoissa ehdotettiin ratkaisuksi sitä, että vangin annetaan soittaa avustajalle tai viranomaiselle henkilökunnan puhelimesta, jos puhelinjärjestelmä katkaisee puhelun soitonsiirron vuoksi. Keskushallintoyksikkö kiinnitti huomiota siihen, että tällaisissa tilanteissa puhelu tulisi järjestää siten, ettei henkilökunta voi kuulla edes vangin osuutta puhelusta.

Pyysin Rikosseuraamuslaitokselta 1.10.2014 lisäselvitystä siihen, kuinka uudessa puhelinjärjestelmässä on lopulta päätetty huomioida soitonsiirron estoon liittyvä ongelma. Lähettämässäni selvityspyynnössä kiinnitin huomiota siihen, että järjestelyssä tulisi turvata se, ettei henkilökunta tarpeettomasti kuule vangin puhelua ja viittasin poliisivankiloissa käyttöön otettuihin järjestelyihin.

Lisäselvityksessään 6.10.2014 Rikosseuraamuslaitos totesi, että suljetuissa vankiloissa ollaan parhaillaan ottamassa käyttöön uutta puhelinjärjestelmää, joka on käytössä kaikissa suljetuissa vankiloissa marraskuun 2014 alussa.

Tässä yhteydessä suljettuihin vankiloihin on tarkoitus hankkia tarvittava määrä handsfree-sankaluureja, jotta vanki voi tarvittaessa puhua avustajansa kanssa ilman, että henkilökunta kuulee puhelua. Rikosseuraamuslaitos tulee ohjeistamaan vankiloita asiasta puhelinjärjestelmän käyttöönoton yhteydessä.

3.2

Oikeusohjeet

Perustuslain 10 §:n 2 momentin mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Pykälän 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää lisäksi välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana.

Vankeuslain 12 luvun 6 §:n mukaan vangille on annettava mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä vankilan ulkopuolelle. Vankilan järjestyssäännössä annetaan määräyksiä puhelimen käyttöajoista. Puhelimen käytön ehdoksi voidaan asettaa, että vanki ilmoittaa, kehen hänellä on tarkoitus olla yhteydessä.

Pykälän 3 momentin mukaan puhelu voidaan keskeyttää tai evätä, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi.

Vankeuslain 12 luvun 7 §:n mukaan vangin puhelua voidaan kuunnella, jos se on yksittäistapauksessa perustellusta syystä tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestyksen turvaamiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Vangin ja valvontaviranomaisen tai vangin ja asiamiehen välistä puhelua ei saa kuunnella. Vankeuslain esitöiden mukaan kuunteluna ei pidetä sitä, jos vanki saa luvan soittaa henkilökunnan virkahuoneesta henkilökunnan läsnä ollessa eikä sitä, jos henkilökunta kuulee sattumalta ilman kuuntelutarkoitusta vangin puhelinkeskustelun.

Laillisuusvalvontakäytännössä on korostettu sitä, että vangin ja tämän avustajan välisen puhelun luottamuksellisuus on ehdottomasti turvattava niin vankilan henkilökunnan kuin muiden vankienkin suhteen siten, ettei edes keskustelun toisen osapuolen puheen kuuleminen ole mahdollista (esimerkiksi oikeusasiamies Petri Jääskeläisen ratkaisu asiassa 852/4/13). Poliisivankiloiden tarkastusten yhteydessä olen kiinnittänyt huomiota siihen, että avustajan kanssa käytävät puhelut tulisi järjestää siten, ettei puhelun kuuleminen ei ole mahdollista, jotta avustajan ja päämiehen välisen puhelun luottamuksellisuus on turvattu (esimerkiksi Porin poliisivankilan tarkastus 14.3.2013 dnro 1151/3/13).

Tutkintavankeuslaissa on pääosin vastaavat säännökset tutkintavangin puheluista. Lisäksi tutkintavankeuslain 8 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan tutkintavangille on varattava tilaisuus olla yhteydessä avustajaansa.

3.3

Kannanotto

Saadun selvityksen perusteella myös uudessa vankipuhelujärjestelmässä on käytössä soitonsiirtojen esto, johon ei voida tehdä poikkeuksia. Käsitykseni mukaan puhelinjärjestelmän soitonsiirron estoa voidaan pitää perusteltuna sen varmistamiseksi, että puhelu osoitetaan ilmoitetulle henkilölle.

Pidän kuitenkin tärkeänä, että soitonsiirron estosta huolimatta vangeille järjestetään tarvittaessa mahdollisuus soittaa avustajalleen tai viranomaisille jollain vaihtoehtoisella tavalla. Saadun selvityksen perusteella Rikosseuraamuslaitos on ottamassa käyttöön handsfree-sankaluurit, joiden avulla vankien puhelut avustajan kanssa voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei soitonsiirron esto katkaise puhelua. Vastaava järjestely on käytössä ainakin Rovaniemen, Oulun ja Porin poliisivankiloissa. Nähdäkseni tämä järjestely poistaa soitonsiirron estosta johtuvat ongelmat.

Vangin selliin tai muuhun erilliseen tilaan annettavilla handsfree-sankaluureilla voidaan käsittääkseni myös riittävästi varmistaa se, etteivät henkilökunta tai muut vangit kuule puhelua aiheettomasti ja samalla turvata se, ettei vanki pääse soittamaan muille tahoille. Mielestäni on perusteltua että handsfree-sankaluria voidaan tarvittaessa käyttää sekä avustajapuheluissa että viranomaispuheluissa. Myös viranomaispuheluissa voi tulla esille arkaluontoisia asioita, joista keskusteleminen on perusteltua tapahtua siten, etteivät henkilökunta tai muut vangit kuule keskustelun sisältöä.

4

TOIMENPITEET

Asia ei anna minulle aihetta enempiin toimenpiteisiin.